

Yeni YOL

yeni_yol@mail.ru

İCTİMAİ QƏZET

იენი იოლი საზოგადოებრივი გაზეთი

qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur

2

**DİVİDE ET İMPERA
VƏ
PANEM ET CIRCENSES**

3

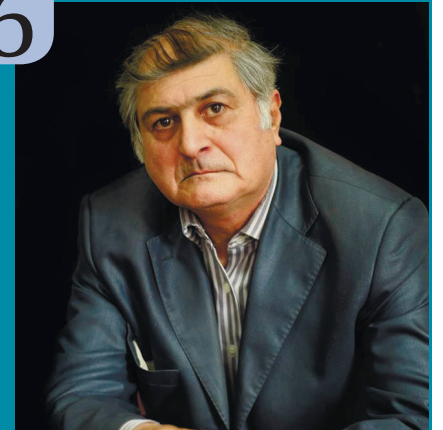
“ADAM OL”

5

ZİYALININ ERROZİYASI

6

**FRİDRİX BODENŞTEDTİN
“ŞƏRQDƏ MİN BİR GÜN”
ƏSƏRİ**

GÜRCÜSTAN PARLAMENTİNƏ YENİ SPIKER SEÇİLİB

Gürcüstan parlamentinin iyunun 25-i keçirilən plenar iclasında Arçil Talakvadze spiker seçilib. Onun namizədliyi səs çoxluğu ilə təsdiqlənib. A.Talakvadzenin lehinə 101 deputatdan 94-ü səs verib.

Parlamentdə təmsil olunan müxalif “Avropalı Gürcüstan” və “Vahid Milli Hərəkət” partiyaların-

dan olan deputatlar səsvermədə iştirak etməyiblər.

Qeyd edək ki, A.Talakvadzenin 36 yaşı var. O, 2016-cı ildən hakim “Gürcü arzusu” Partiyasının deputatı və parlament çoxluğunun lideridir. A.Talakvadze 2012-2014-cü illərdə Gürcüstanın penitensiar sistem və probasiya nazirinin müavini, 2014-2016-cı illərdə isə daxili işlər nazirinin müavini vəzifələrində çalışıb.

Xatırladaq ki, Gürcüstan parlamentinin spikeri İrakli Kobaxidze iyunun 21-də istefa verib. Bu barədə brifinqdə Tbilisi meri Kaxa Kaladze bildiriş.

Onun sözlərinə görə, müvafiq qərar hakim “Gürcü arzusu” – Demokratik Gürcüstan Partiyasının siyasi şurasının iclasında qəbul edilib.

İrakli Kobaxidze 2016-cı ilin noyabrından Gürcüstan parlamentinin sədri vəzifəsini tutub.

2020-Cİ İLDƏ PARLAMENT SEÇKİLƏRİ PROPORSİONAL SİSTEM ÜZRƏ KEÇİRİLƏCƏK

Gürcüstanda 2020-ci ildə parlament seçkiləri proporsional sistem üzrə keçiriləcək. Bu barədə qərar Gürcüstanın hakim “Gürcü arzusu” Partiyasının Siyasi Şurasının iyunun 24-də keçirilən iclasında qəbul edilib.

Qərarı ictimaiyyətə partiyanın qurucusu və sədri Bidzina İvanişvili elan edib. O, qərarın ölkədə yaranmış gərgin vəziyyətlə əlaqədar qəbul edildiyini bildirib. Əlavə edib ki, parlament seçkiləri 2020-ci ildə sıfır seçki baryeri şəraitində keçiriləcək.

Qeyd edək ki, parlament seçkilərinin proporsional sistem üzrə keçirilməsi etirazçıların tələblərindən biri olub.

Baş nazir Mamuka Baxtadze partiya sədri B.İvanişvilinin bu qərarını misli görünməmiş qərar adlandırır. O deyib ki, 2020-ci ildə parlament seçkilərinin proporsional sistem üzrə keçirilməsi barədə qərar ətraflı müzakirə olunub və komanda bu qərarı yekdilliklə dəstəkləyib.

Baş nazir bildirib ki, hakim partiyanın təşəbbüsü ilə proporsional seçki sisteminə 2024-cü ildən etibarən keçmək nəzərdə tutulurdu. Bu məsələ ilə bağlı qərara dəyişiklik edildi.

“Proporsional sistemlə parlamentdə daha çox partiya təmsil olunacaq və bu da Gürcüstanda parlament demokratiyasının tam bərqərar olmasına kömək edəcək”, - deyərək M.Baxtadze bildirib.

YEKATERİNA TİKARADZE GÜRCÜSTANIN YENİ SƏHIYYƏ NAZİRİ TƏYİN OLUNUB

Gürcüstanın məcburi köçkünlərin işləri, əmək, səhiyyə və sosial müdafiə naziri vəzifəsinə Saçxere klinikasının direktoru Yekaterina Tikaradze təyin olunub.

Qeyd edək ki, məcburi köçkünlərin işləri, əmək, səhiyyə və sosial müdafiə naziri David Sergeenko iyunun 18-i vəzifəsindən istefa verib. Nazir istefası barədə qərarın məsləhətləşmələrdən sonra qəbul olunduğunu deyib. O, baş nazir Mamuka Baxtadzenin müşaviri təyin olunub. D.Sergeenko 2012-ci ilin oktyabrından Gürcüstanın məcburi köçkünlərin işləri, əmək, səhiyyə və sosial müdafiə naziri vəzifəsini tutub.

Xatırladaq ki, Y.Tikaradze 2015-ci ilin sentyabrından Saçxere klinikasının direktoru olub. O, 2009-cu ildə xəstəxanaya məsləhətçi kimi dəvət olunub. Y.Tikaradze Avstriyanın Donau-Universitət Kremis ali məktəbinin məzunudur.

DIVIDE ET IMPERA VƏ PANEM ET CIRCENSES

Azər MUSAOĞLU

azermusaoghlu@gmail.com

“Divide et impera”, yəni “Parçala və idarə et”. Latın dilində məşhur olan bu ifadə dövlətlərin, hakimiyyətlərin rəqib və ya təhlükə hesab etdiyi dövləti, kütləni parçalayaraq zəiflədib gücdən salmaq və asan idarə etmək üçün istifadə etdiyi qədim bir strategiyadır. Fərqli ideologiyalarla, cərəyanlarla, baxışlarla, təriqətlərlə və daha nələrə bol olan zamanımızda bu strategiyadan istifadə etmək çox asandır. Heç bir silahdan istifadə etməsən, eyni sərhədlər içərisində yaşayan, eyni dildə danışan, milli şüuru laxlayan insanlar arasına bir neçə fərqli ideologiya toxumu səpərsən, eyni olan bu insanlar dönüb olurlar fərqli, rəqib, düşmən və bir-birini didişdirməyə başlayırlar. Sən də dovşana qaç, tazıya fas deyib istədiyin kimi idarə edirsən. Daha doğrusu, insanlar özləri də fərqi olmadan idarə olunurlar. Nə isə... Məqsədim fəlsəfə açıb söz çürütmək, nə də latın əlifbası ilə oxumağı bilənlərə yeni nəşə ixtira etdiyimi sübut etmək deyil. Bunları indi 5-ci sinif şagirdləri də bilir.

Ümumiyyətlə, insan, yazan insan qələmi (oxu: klaviaturanı) onu nəşə narahət edəndə, ağrıdanda əlinə alır və yazır. Heç kim kefindən yazmır (Borçalı şairləri istisna). Niyəsə mənə elə gəlir ki, yuxarıda qeyd etdiyim məşhur ifadə daha çox biz azərbaycanlılara aiddir, yəni daha çox və daha asan biz parçalana və idarə oluna bilirik, yəni bu strategiyanın müəllifləri bizi nəzərdə tutaraq düşünüb-daşımblar. Çox eninə, uzunu və dərininə getmirəm, götürək elə Gürcüstanda yaşayan bizləri, millət olaraq, lap icma olaraq heç vaxt bir ola, vəhdətdə ola bilmirik, həmrəy (baxmayaraq ki, Həmrəylik günümüz var, özü də dünya məstəbında. Məncə Həmrəylik gününün özü absurddur və bu, həmrəy olmadığımızın, buna zorla təhrik edilməyimizin göstəricisidir), həmfikir, ağzıbir ola bilmirik. Günahı fərqli ideologiyalarda görmək, axtarmaq sadələşmələrdir, çünki ideologiya ağır çəkili sözdür ki, bizdə hələ bu sözü çəkməyə tərazi belə yoxdur; çünki bizi parçalayan amillər çox primitivdir, hələ qəbilə quruluşundan sıçrayıb çıxaraq ideologiya sözünün i-sini belə yaratmamışıq; çünki biz bütöv bir millətin deyil, tayfanın, nəslin, qohumun ümumi rifahı, gələcəyi ilə həmrəylik hələ (bəzən burda da həmrəylik düşmənçiliklə əvəzlənir). Sadəcə mürəkkəbə doğru sagsaq, biz hələ həmrəyliyin yer-bazlıq mərhələsindəyik.

Birləşmək anı gələndə hərəməz bir fikrə, ideyaya (o da öz ideyamıza deyil, başqalarının ideyasına), təriqətə, cərəyana, izmlərə, siyasətə, partiyaya sığınaraq daha da parçalanırıq. Parçalanırıq, bölünürük, kiçilirik və əslində bu parçalanma ilə də heç bir “siyasətə qarışmayaraq” “başımı niyə ağrıdım” yastığı üzərində latergiya yuxusuna gedirik. Mən demirəm ki, fərqlilik, rəngarənglik pisdir. O fərqliliyin yazıya heç bir dəxli yoxdur. O başqa söhbətdi. Hamı eyni cür fikirləşə, yaşaya, ölə bilməz. Bizi millət olaraq, lap icma olaraq birləşdirən ortağ ideyanın olmamasıdır pis. Birləşmə anı gəldikdə alini qoyub bayağının dalyca getməkdir pis. Məsuliyyətsizlikdir, biganəlikdir pis. Susmaq, haqsızlığa, ədalətsizliyə, zülmə etiraz etməməkdir pis. “Millət necə tarac olur olsun, nə işim var?! Qoy mən tox olum, özgülər ilə nədi karim”dir pis (ifadə M.Ə.Sabirə məxsusdur).

Mən indi oturma hansı vətəndaş cəmiyyətindən yazım ki, eyni sərhədlər içərisində, eyni ölkədə yaşamağımıza baxmayaraq bir-birimizə eyni dildə hələ də “haralısan”, “kimlədənsən” sualını verirəm. Mən indi hansı ictimai şüurdan danışım ki, bu şüur hələ də ortağ bir ideya yaradıb formalaşdırma bilmir, lazımsız adətlərlə mübarizə apara bilmir. Mən indi ölkədə baş verən etirazlardan nə cür yazım ki, biz nəinki etirazlardan yazı yazmaqdan, biz etirazlardan yazı oxumaqdan belə çəkinirik. Elə isə biz əlimizlə bir gözümüzü yox, gəlin iki gözümüzü də örtək. Birdən soruşan olar: dəvə gördünmü? Deyək: heç qığıni da görmədim. Axı dilimizdə “dəvə kini” ifadəsi var. Bir də, latın dilində günümüzdə tətbiq olunan digər bir strategiyayı ifadə edən deyim də var: “Panem et circenses”, yəni “Çörək və tamaşa”. Parçaladıqdan sonra idarə etmək üçün, baş qatmaq üçün hakimiyyətlərin insanlara verdiyi və göstərdiyi çörək və tamaşa. Burda deyiblər: toxun acdan nə xəbəri.

BAŞ NAZİR: “SON HADİSƏLƏR GÜRCÜSTAN İQTİSADİYYATINA MƏNFİ TƏSİR GÖSTƏRİB”

“Son günlər Gürcüstanda baş verən hadisələr ölkə iqtisadiyyatına mənfə tətəsir göstərüb”. Bunu Gürcüstanın baş naziri Mamuka Baxtadze keçirdiyi xüsusi brifinqdə bildirib.

O, larinin dəyərdən düşməsinə də son proseslərlə əlaqələndirib.

Hökumət başçısı Gürcüstanın sabit inkişaf etdiyini bildirib: “Eyni zamanda iqtisadi dayanıqlığı müəyyən edən hər bir fundamental faktor kifayət qədər yaxşıdır. Gürcüstanın makroiqtisadi göstəriciləri kifayət qədər sağlamdır”.

M. Baxtadze problemlərin həlli üçün daha fəal işin aparılması və hökumət proqramının effektiv həyata keçirilməsinin vacib olduğunu qeyd edib.

RUSİYA GÜRCÜSTANA SƏRNİŞİN TƏYYARLARININ UÇUŞUNU QADAĞAN EDİB

Rusiya prezidenti Vladimir Putin iyulun 8-dən Gürcüstan sərnişin təyyarələrinin uçuşunun müvəqqəti qadağan edilməsi barədə fərman imzalamayıb.

Kremlin mətbuat xidmətinin məlumatına görə, Rusiyadan Gürcüstanə kommersiya uçuşları da ləğv edilir. Bundan əlavə, turizm operatorlarına və turizm agentlərinə vətəndaşlara Gürcüstanə turizm putyovkalari satmaq tövsiyə olunur.

Rusiya prezidenti hökumətə Gürcüstanda olan rusiyalıların geri qayıtmasını təmin etməyi tapşırıb.

“WIZZAIR” ŞİRKƏTİ KUTAİSİ HAVA LİMANINDAN 12 İSTİQAMƏTDƏ UÇUŞLAR HƏYATA KEÇİRƏCƏK

Kutaisi Beynəlxalq Hava Limanından Macarıstanın kiçik büdcəli “WizzAir” şirkəti 12 yeni istiqamətdə uçuşlar həyata keçirəcək. Gürcüstanın İqtisadiyyat və Davamlı İnkişaf Nazirliyinin məlumatına əsasən, uçuşlar Frankfurt, Hamburq, Baden-Baden, Nürnberq (Almaniya), Venesiya, Neapol, Piza (İtaliya), Nitsa (Fransa), Stokholm (İsveç), Poznan (Polşa), Heraklion (Yunanıstan) və Turku (Finlandiya) istiqamətlərində aparılacaq.

Məlumatə görə, Kutaisi Aeroportundan yeddi yeni istiqamətdə – Poznan, Hamburq, Neapol, Venesiya, Piza, Frankfurt və Baden-Badenə birbaşa uçuşlar bu ilin sonundan, qalan istiqamətlərdə isə 2020-ci ilin yayından həyata keçiriləcək.

DÜNYA BANKI GÜRCÜSTANIN ENERGETİKA SEKTORUNA 62 MİLYON DOLLAR AYIRIB

Dünya Bankı (DB) Gürcüstanın energetika sisteminin inkişafına 62 milyon dollar kredit ayırıb. Bununla bağlı DB ilə Gürcüstanın Maliyyə Nazirliyi arasında saziş imzalanıb.

Sənədi DB-nin Cənubi Qafqaz üzrə regional direktoru Mersi Tembon və Gürcüstanın maliyyə naziri İvane Maçavariani imzalayıblar.

M. Tembon bildirib ki, layihə Gürcüstanın regionlarında enerji təminatını gücləndirəcək və elektrik enerjisi ilə bağlı yaranan problemlərin aradan qaldırılmasına kömək edəcək.

İ. Maçavariani DB-nin Gürcüstanın

energetika sektorunu dəstəkləməsinin əhəmiyyətini qeyd edib. O bildirib ki, layihə yekun nəticədə vətəndaşların rifahının yaxşılaşmasına müsbət təsir göstərəcək.

TÜRKİYƏ SƏFİRİ: "SON 25 İLDƏ AZƏRBAYCAN, TÜRKİYƏ VƏ GÜRCÜSTAN BİRGƏ UĞURLU LAYİHƏLƏR HƏYATA KEÇİRİB"

"Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan son 25 ildə çox mühüm əhəmiyyət kəsb edən layihələr həyata keçirib. Bu layihələr təkcə bizim ölkələrin deyil, dünyanın iqtisadi inkişafında mühüm rol oynayır". Bu fikirləri Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazqan Tbilisidə keçirilən 8-ci Caspian Energy Forumunda çıxışı zamanı bildirib.

Səfir deyib ki, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərləri, Bakı-

Tbilisi-Qars dəmir yolu və digər regional layihələr bu gün təkcə regionun deyil, Avropanın inkişafında mühüm rol oynayır: "Biz əvvəl bu layihələri həyata keçirərkən Çin Xalq Respublikasını və digər bəzi inkişaf etmiş dövlətləri nəzərə almamışdıq. Amma bu gün Çin və digər böyük dövlətlərin bu layihəyə qoşulması bizim birgə səylərimizin və gördüyümüz işlərin necə böyük əhəmiyyətə malik olduğunu sübut edir".

F.C.Yazqan vurğulayıb ki, layihələrin daha böyük gəlir gətirməsi, xalqlarımızın rifah halının yaxşılaşmasına təkan verməsi üçün təhlükəsizlik məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilməlidir.

"Digər tərəfdən insan kapitalı diqqət mərkəzində olmalıdır. İnsan kapitalının inkişafı xalqlarımızın və dövlətlərimizin inkişafı üçün böyük fayda gətirəcək", - deyərək səfir bildirib.

GÜRCÜSTANIN MÜDAFİƏ QÜVVƏLƏRİNİN BAŞ QƏRARGAHINDA TÜRKİYƏNİN MÜDAFİƏ ATTAŞESİNİN MÜAVİNİ İLƏ VİDA GÖRÜŞÜ KEÇİRİLİB

Gürcüstanın müdafiə qüvvələrinin baş qərargahının rəhbəri, general-mayor Zaza Çxaidze Türkiyə Cümhuriyyətinin müdafiə attaşesinin müavini, kapitan Aydın Tokuşlu

ilə vidalaşma görüşü keçirib.

Z.Çxaidze Aydın Tokuşluya müdafiə sahəsindəki əməkdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi baxımından verdiyi əhəmiyyətli töhfəsinə görə təşəkkür edib və sertifikatla təltif edib.

Qeyd edək ki, kapitan A.Tokuşlu Gürcüstanda NATO-Gürcüstan mövcud paketi (SNGP) çərçivəsində dəniz təhlükəsizliyi təşəbbüsü ilə bağlı iki il müddətinə müşavir təyin olunmuşdu və dəniz təhlükəsizliyi baxımından iki ölkə arasında əməkdaşlığın inkişafında öz töhfəsini verib.

TÜRKİYƏ SƏFİRLİYİ QIZILHACILIDAKI TÜRK ƏSGƏRLƏRİNİN MƏZARLARI İLƏ BAĞLI ARAŞDIRMA APARIR

Türkiyənin Gürcüstandakı səfirliyi Merve Neuli rayonunun Qızılhacılı kənd qəbiristanlığında 1918-ci ildə Bakının işğaldan azad olunmasında iştirak etmiş türk əsgərlərinin məzarları ilə bağlı araşdırmalar aparır.

Bu barədə Türkiyənin Gürcüstandakı hərbi attaşesi, polkovnik Bülent Akdeniz bildirib. Onun sözlərinə görə, 8 türk əsgərinin

uyuduğu ehtimal olunan məzarlıqla bağlı Türkiyənin aidiyyəti qurumları ilə yazışmalar aparılır: "Həmin əsgərlərlə bağlı daha geniş məlumat əldə etmək məqsədilə işlər davam etdirilir. Türkiyənin hərbi və milli arxivləri vasitəsilə həmin əsgərlərin kimliyini müəyyən etməyə çalışırıq".

Qeyd edək ki, bu ilin mayın 18-də Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazqan Qızılhacılı qəbiristanlığında türk əsgərlərinin məzarlarının olduğu yerlə tanış olub. Səfir məzarlığın abadlaşdırılaraq xatirə lövhəsinin qoyulacağını bildirib. Qızılhacılı kənd ağsaqqallarının bildirdiyinə görə, türk əsgərləri Bakının işğaldan azad olunmasından sonra Türkiyəyə qayıdarkən xəstəliyə yoluxaraq vəfat ediblər.

AZƏRBAYCAN, GÜRCÜSTAN VƏ TÜRKİYƏ XİLASEDİCİLƏRİ BİRGƏ TƏLİM KEÇİRİBLƏR

Ankara şəhərində Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədən olan xilasedici və yangınsöndürənlər üçün birgə axtarış-xilasetmə təlimi keçirilib. Bu barədə Gürcüstanın Fövqəladə Halların İdarə olunması Agentliyi məlumat yayıb.

Üçgünlük təlimdə zəlzələ və digər təbii fəlakətlər zamanı birgə xilasetmə işlərinin aparılması məşq edilib.

Azərbaycan, Gürcüstan və Türki-

yə xilasediciləri dağıntılar zamanı axtarış-xilasetmə işləri, avtoqəza zamanı ilkin yardımın göstərilməsi ilə bağlı əməkdaşlıq ediblər.

Təlim iştirakçıları Türkiyə Fövqəladə Halların İdarə olunması Agentliyinə (AFAD) baş çəkiblər. Türkiyəli xilasedicilər azərbaycanlı və gürcüstanlı həmkarları ilə təcrübələrini bölüşüblər və birgə praktiki tapşırıqlar yerinə yetiriblər.

"ADAM OL"

Hacı BƏKİROĞLU

hacibakir@mail.ru

Son zamanlar xüsusən də gənclər arasında çox işlədilən bir söz diqqətimi çəkir – "adam ol" və ya "insan ol". İstədim mən də bu mövzu ətrafında düşüncələrimi yazıya alım.

"Adam ol" (insan ol), yəni danışdığın da, görünüşün də düz olsun, bir bütöv olsun. Qısacası, özünü bil, kimliyinin fərqi ol deməkdir. Kimliyinin fərqi olmaq həyatı bir əhəmiyyət daşıyır əslində. İnsan əvvəlcə öz dəyərinin, nələ bacara biləcəyinin və sahib olduqlarının nə qədər qiymətli olduğunu fərqi olmalıdır. Daha sonra isə yaşadığı mühitin, aid olduğu ailənin və yaşadığı ölkənin gerçəkliyinin fərqi olmalıdır.

Nədir insan olmaq? İnsan olmaq, mənə görə öz dəyərinə bilməklə başlayır. Yəni insan olduğunun və bunun nə mənaya gəldiyinin fərqi olmaqla. Allahın onu necə bir varlıq olaraq yaratdığını idrak etməklə başlayır. Allahın verdiyi zəkani, ağılı, iradəni doğru istifadə etməklə, mərhəmətlə, səfəqlə və ən əhəmiyyətli vicdanla insan olunur.

Bütün İlahi dinləri və bu dinlərin kitablarını araşdırsaq görəcəyimiz bir şey vardır. Bütün dinlərdə Allah insana eyni şeyləri əmr edir: öldürməyin, oğurlamayın, zina etməyin, böhtan atmayın, qeybət etməyin və s. kimi. Yəni qısacası insan olmanın yolunda edilməsi lazım olan ən fundamental anlayışları öyrədir, qadağan edir, əmr edir, cəza və mükafat vəd edir.

Bu vaxt qarşımıza bir sual çıxır: insan olmaq çətin işdirmi?

Əgər günümüzdəki şərtləri nəzərə alsaq, bəli, insan ola bilmək və insan qala bilmək çətin bir işdir. Dürüstlüyün işə yaramadığı, dünyanın öz nizamını itirdiyi bir çarxla döndüyü bu zamanda insan kimi insan olmaq da, elə qala bilmək də çətin işdir. İnsan yaradılışı etibarlı ilə zəif bir varlıq olduğundan asanı seçərək özü də fərqi olmadan insanlığından hər keçən gün bir parça itirir.

İnsan bədəninə bəslənməyə ehtiyacı olduğu qədər, ruhunun da bəslənməyə ehtiyacı vardır.

İnsan əgər ruhunu onu yaradanın ona əmr etdiyi şəkildə, yəni ibadətlərlə: namazla, orucla, düzgünlüklə qidalandırsa həqiqi insan olaraq inkişaf edər.

İnsan ruhunu nə qədər sevgi ilə bəsləsə əfv etməyi, unutmamağı, itirmək yerinə qazanmağı öyrənsə o nisbətə insan olar və insan olma qürurunu da haqq edərək daşıyar.

İnsan olmaq bir qürurdur. İnsanın bədəni və qüruru hər şeydən qiymətlidir. Bunu dərk edən insan həm öz qüruruna və bədəninə sahib çıxacaq, həm də digər insanların qürurlarını və bədənlərini çirklətməyəcək.

Uca Allah Qurani-Kərimdə "Ey insanlar! Sizi və sizdən əvvəlkiləri yaratmış Rəbbinizə ibadət edin ki, müttəqi olasınız! (Allahdan qorxub pis əməllərdən çəkinəsiniz!). O Allah ki, sizin üçün yer üzünü döşədi, göyü isə tavan yaratdı, göydən yağmur endirdi və onun vasitəsilə sizin üçün müxtəlif meyvələrdən ruzilər yetişdirdi. İndi siz də Allaha (Onun heç bir oxşarı və bənzəri olmadığını) bil-bilə şəriklər qoşmayın! (Bəqərə, 21-22)

Sevimli Peyğəmbərimiz (s.ə.s) "Mən gözəl əxlaqı tamamlamaq üzrə göndərilmişəm" demirmi? Bu şüurun daşıyıcısı olan gözəl əxlaq sahibi insanların meydana gətirdiyi cəmiyyətlərdə ictimai nizam da düz işləyər. Yalnız fərdi mənada deyil, ictimai məsuliyyət sahəsində də əks olunan əxlaq insan olma yolunda dürüst insanlara aydınlıq verəcək.

Belə bir insan özünə edilməsini istəmədiyi heç bir şeyi bir başqa insana etməyəcək.

Mövlana Cəlaləddin Rumi buyurur ki:

"Nə fərq edər ki, kor insan üçün almaz da birdir, şüşə də... Sənə baxan kor isə əsla özünü şüşədən sanma!"

Nə qədər dərin və gözəl bir sözdür bu. İnsanın öz dəyərinin fərqi olmasının nə qədər əhəmiyyətli olduğunu çox iti bir dillə vurğulamışdır.

Hər zaman əsl insanlarla qarşılaşmanın ümidi ilə...

ATTESTATLAR VERİLİR

İyulun 24-dən attestatların verilməsinə başlanılıb. Dövlət Xidmətlərinin İnkişafı Agentliyinin məlumatına görə, bu ilin məzunları və ötən illərdə attestat imtahanından kəsilsən şəxslər, daha dəqiq, ötən illərdə (2011-ci ildən) Milli Tədris Planı ilə nəzərdə tutulmuş səviyyəni aşan, ancaq məktəb buraxılış imtahanlarında iştirak etməyən, yaxud imtahan verib yetərli qiymətləndirmə ala bilməyənlər attestat ala biləcəklər.

Attestat almaq üçün abituriyentlər Ədliyyə Evlərinə, Xidmətlərin İnkişafı Agentliyinin filiallarına və İctimai Mərkəzlərə müraciət edərək müvafiq ərizə formasını doldurmalıdırlar. Ərizəni təqdim etdikdən sonra 10 iş günündə attestat tam təmənnsiz olaraq verilir. Ərizələr dekabrın 31-ə qədər qəbul edilir. İlin sonuna qədər müraciət olunmazsa attestatın dublikatı gələn il veriləcək.

MÜƏLLİMLƏRƏ STATUSUN VERİLƏCƏYİ VAXTI MÜƏYYƏN EDİLİB

Müəllimlərin Peşəkar İnkişafı üzrə Milli Mərkəzin məlumatına görə, ümumtəhsil müəssisələrində müəllimlərin qiymətləndirilməsinin nəticələri və ya müəllimlər üçün sxemlə müəyyən edilmiş statusun verilməsi və təkliflərin elektron sistemdə yerləşdirilməsinin vaxtı müəyyən edilib.

2019-cu ilin 17 iyun sərəncamına əsasən, bu il 25 iyundan 8 iyula qədər baş və aparıcı, 9 iyuldan 28 iyula qədər isə təcrübəçi müəllim statusu olanların statusu müəyyən olacaqdır.

Müəllimlərin karyerada inkişafı üçün mövcud sxem yalnız cari ilin sonuna qədər qüvvədə olacaqdır. 2020-ci ildən isə pedaqoqlar yeni modelə əsasən statuslarını qaldıracaqlar.

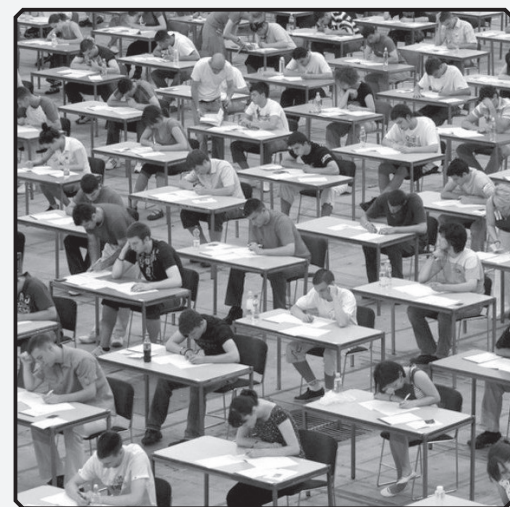
SEÇİM FƏNLƏRİNƏ AYRILMIŞ YERLƏRİN VƏ FƏNLƏR ÜZRƏ QEYDİYYAT OLUNMUŞ ABİTURIYENTLƏRİN SAYI

Vahid Milli İmtahanlar iyulun 1-i, saat 09:00-da Gürcüstan miqyasında açılacaq 23 imtahan mərkəzində Gürcü dili və ədəbiyyatı imtahanı ilə başlayır. İyulun 10-u təcrübəçi müəllimlər və müəllim olmaq istəyənlərin imtahanları başlayır. Tələbələrin qrant müsabiqəsi isə 5 iyulda keçiriləcək. 17-24 iyulda magistratura imtahanları baş tutacaq.

Bu il Vahid Milli İmtahanlara 41 000-ə qədər abituriyent qeydiyyat olunub. Ali təhsil müəssisələrində seçim fənlərinə görə ayrılmış yerlərin sayı isə ötən il olduğu kimi ən çox yer yenə də tarix imtahanı, ən az yer isə incəsənət imtahanı vermək istəyənlər üçün ayrılıb.

EDU.ARIS.GE seçim fənninə əsasən yerlərin sayı haqqında göstəriciləri təqdim edir:

- Coğrafiya – 7500-ə qədər yer;
- Tarix – 10000-ə qədər yer;
- Riyaziyyat – 9000-ə qədər yer;
- Biologiya – 3500-ə qədər yer;
- Ədəbiyyat – 4000-ə qədər yer;
- Vətəndaş təhsili – 2000-dən artıq yer;
- Kimya – 2000-dən artıq yer;
- Fizika – 2000-ə qədər yer;
- İncəsənət – 700-dən artıq yer.

Fənlər üzrə qeydiyyat olunmuş abituriyentlərin sayı:

- Tarix – 12500-ə qədər abituriyent;
- Coğrafiya – 11500-dən artıq abituriyent;
- Riyaziyyat – 7500-ə qədər abituriyent;
- Biologiya – 5000-dən artıq abituriyent;
- Ədəbiyyat – 3500-ə qədər abituriyent;
- Vətəndaş təhsili – 3000-ə qədər abituriyent;
- Kimya – 2000-ə qədər abituriyent;
- Fizika – 1000-ə qədər abituriyent;
- İncəsənət – 500-ə qədər abituriyent.

FƏNN İMTAHANINDAN UĞURLA KEÇMƏK ÜÇÜN MÜƏLLİMLƏR NEÇƏ BAL TOPLAMALIDIRLAR?

Bu il fənn imtahanından uğurla keçmək üçün müəllimlər neçə bal toplamaladırlar? Qeyd olunanla bağlı təhsil, elm, mədəniyyət və idman nazirinin sərəncamı yayımlanıb.

Fənlərə və siniflərə əsasən aşılmalı olan minimal ballar:

Gürcü dili və ədəbiyyatı (VII-XII siniflər), coğrafiya (VII-XII siniflər), tarix (VII-XII siniflər), biologiya (VII-XII siniflər), kimya (VII-XII siniflər), fizika (VII-XII siniflər), riyaziyyat (VII-XII siniflər), xarici dillər (I-XII siniflər), vətəndaş təhsili (VII-XII siniflər), gürcü dili ikinci dil kimi (I-XII), təsviri və tətbiqi incəsənət (I-IX siniflər), musiqi (I-IX siniflər), idman (I-XII siniflər), təbiətşünaslıq (başlanğıc pillə - I-VI siniflər), gürcü dili və ədəbiyyatı (başlanğıc pillə - I-VI siniflər), riyaziyyat (başlanğıc pillə - I-VI siniflər), gürcü dili və ədəbiyyatı, riyaziyyat və təbiətşünaslıq (I-IV siniflər) fənn imtahanında və eləcə də informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə fənn imtahanının uğurlu hesab olunması üçün namizədlər maksimum balın 60%-ni və ya daha çox toplamaladırlar.

- Gürcü dili və ədəbiyyatı (VII-XII siniflər) 43 bal və yuxarı.
- Riyaziyyat (VII-XII siniflər) 32 bal və yuxarı.
- Coğrafiya (VII-XII siniflər) 36 bal və yuxarı.
- Biologiya (VII-XII siniflər) 38 bal və yuxarı.
- Kimya (VII-XII siniflər) 43 bal və yuxarı.
- Fizika (VII-XII siniflər) 43 bal və yuxarı.
- Tarix (VII-XII siniflər) 37 bal və yuxarı.
- Vətəndaş təhsili (VII-XII siniflər) 37 bal və yuxarı.
- Xarici dil (I-XII siniflər) 55 bal və yuxarı.
- Gürcü dili ikinci dil kimi (I-XII siniflər) 58 bal və yuxarı.
- Təsviri və tətbiqi incəsənət (I-IX siniflər) 37 bal və yuxarı.
- Musiqi (I-IX siniflər) 43 bal və yuxarı.

- İdman (I-XII siniflər) 43 bal və yuxarı.
- Gürcü dili və ədəbiyyatı, riyaziyyat və təbiətşünaslıq (I-IV siniflər) 49 bal və yuxarı.
- Gürcü dili və ədəbiyyatı (başlanğıc pillə - I-VI siniflər) 40 bal və yuxarı.
- Təbiətşünaslıq (başlanğıc pillə - I-VI siniflər) 40 bal və yuxarı.
- Riyaziyyat (başlanğıc pillə - I-VI siniflər) 40 bal və yuxarı.
- İnformasiya və kommunikasiya texnologiyaları - 43 bal və yuxarı.

Hər bir fənnin hissələrinin sayı və onlarda aşılmalı olan maneələr haqqında:

Gürcü dili və ədəbiyyatı, riyaziyyat və təbiətşünaslıq (I-IV siniflər), təbiətşünaslıq (I-VI siniflər), gürcü dili və ədəbiyyatı (I-VI siniflər), riyaziyyat (I-VI siniflər), xarici dillər (I-XII siniflər) və gürcü dili ikinci dil kimi (I-XII siniflər) testləri bir neçə hissədən ibarətdir. Namizədlərin imtahanı uğurla verməsi üçün yuxarıda qeyd olunan maneə (60% və yuxarı) ilə birgə testin hər bir hissəsinin maneəsini aşağıda müəyyən edilmiş prinsipə uyğun aşmalıdırlar:

- Gürcü dili və ədəbiyyatı, riyaziyyat və təbiətşünaslıq müəllimləri üçün (I-IV siniflər) test 2 hissədən ibarətdir, bir hissədə – akademik qabiliyyət hissəsində – müəllim maksimum baldan (akademik qabiliyyət hissəsində maksimum bal - 18-dir) 40%-dən çox, yəni 8 bal və yuxarı toplamaladırlar.
- Təbiətşünaslıq (I-VI siniflər), gürcü dili və ədəbiyyatı (I-VI siniflər), riyaziyyat (I-VI siniflər) testləri 2 hissədən ibarətdir, bir hissədə müəllim maksimum baldan (akademik

qabiliyyət hissəsində maksimum bal – 18-dir) 40%-dən çox, yəni 8 bal və yuxarı toplamaladırlar.

Xarici dillər imtahanı 4 hissəyə bölünür – danışmaq, yazmaq, oxumaq və dinləmək hissələrində müəllim maksimum balın üçdə birini və ya daha çox toplamaladırlar. Danışmaq hissəsində maksimum bal 16, keçid balı isə 6 bal və yuxarı, yazmaq hissəsində maksimum bal 22, keçid balı 8 və yuxarı, dinləmə hissəsində maksimum bal 16, keçid balı 6 və yuxarı, oxumaq hissəsində maksimum bal 36, keçid balı isə 12 və yuxarı müəyyən edilib.

Gürcü dili ikinci dil kimi (I-XII siniflər) 5 hissəyə bölünür. Testin hər hissəsi üçün müəyyən edilmiş daxili sərhəd maksimum balın 40%-dən çoxu, daha konkret, dinləmə hissəsində maksimum bal 11, keçid balı 5 baldan yuxarıdır.

Testin hər bir hissəsi üçün daxili sərhəd, balın 40%-dən çoxu, konkret olaraq dinləmə hissəsində maksimum bal 11, keçid balı isə 5-dən yuxarıdır. Oxumaq hissəsində maksimum bal 28 bal müəyyən edilib, keçid balı isə 12 baldan yuxarıdır. Yazmaq hissəsində maksimum bal 20, keçid balı isə 9 bal və ya daha çoxdur. Peşə qabiliyyəti hissəsində maksimum bal 25, keçid balı isə 11 bal və ya daha çoxdur. Danışmaq hissəsində isə maksimum bal 11-dir, keçid balı isə 5 və ya daha çoxdur.

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının testi 2 hissədən ibarətdir – nəzəri bilik (yazılı) və praktiki bacarıqlar hissəsindən. Testin hər bir hissəsində aplikant maksimum balın 40%-ni, yəni 14 bal və daha çox toplamaladırlar.

Səhifəni hazırladı: Aynurə Əliyeva

ZİYALININ ERROZİYASI

Evlənginən tez, ertə, Boş qalmasın "Tezerti".

Ziyanın nə olduğunu bilirik, ziyalının da. Ziyalının ictimai rolunu da lap yaxşı bilirik. Ziyalının funksiyasını da bilirik. İctimai şüur və ümumi rifahın yolunu tapmaqda normalda ziyalının ziyası əsas rol oynayır. Elə isə keçək məsələyə.

Erkən evliliyin qarşısını ala bilmədiyimiz necə bir dərd olduğu, bunun necə bir çöküşə apardığı, ən yaxşı halda mövcud bədbəxt urvamız – "ictimai status-kvonu" qoruyub saxladığı barədə moizə oxuyası deyilik. Bu barədə çox danışılıb, fəsadları, nəticələri göz qabağındadır. Bəs nə üçün xalq bu problemdən qurtula bilmir, istəmir? Problem nədədir?

Ümumiyyətlə, bir şeyi inkar etmək üçün, bir geydirmə adətdən yaxa qurtarmaq üçün gərək ictimai hərəkət ola (kütləvi imtina, dönüş). Hər bir xalqın taleyində bu hərəkətə, keçidə səbəb olan zümrə o xalqın düşünən təbəqəsidir. Bildiyimiz həmin ZİYALI təbəqə – Elita. Bizim icmanın düşünən təbəqəsi erkən evliliyin problem olduğunu bilmirdimi, dərk etmirdimi? Dərk

edirdisə, bilirdisə, bəs nə üçün 21-ci əsrin ortasına qədər gəlib çıxdı – gəlib çıxan günü olmayan bu adət? Yaxşı, keçmiş boş verək, bəs indiki düşünən təbəqəmiz erkən evliliyin deqradasiya olduğunu dərk etmirmi, anlamırmı? İnanaqımı ki? Problem dərrakə, anlayış problemi deyil. Problem düşünən təbəqəmizin əqidəsizliyi və əzmsizliyidir. Bəli. Düşünən təbəqəmiz bu neçə ildə elə bir güclü ictimai qınaq yarada bilirdi ki, erkən evlilik bu səviyyədə olmazdı, amma bunu etmədilər. Susdular. İctimai sükuta qər q oldular. "Eldən ayıb" etdilər. Bidətdi deyib göz bərəltmək əvəzinə, adətdi deyib göz yumdular. Və bizim "adətimiz" "Tezerti" universitetinə ən çox tələbə bəxş edənlərdəndir.

Əvvəl düşünürdüm ki, nəsil dəyişdikcə qızlar heç vaxt vedrə götürüb "Tezerti" gedən deyil. Amma zaman keçdikcə cavan sumkalılar görünməyə başladı Qardabani-Tiflis marşrutlarında. Kimsə düşünməsin ki, onları aşağılamağı məqsədləmişəm, xeyr. Çünki "Tezerti" onların seçimi deyil, məcburiyyətidir. Və onları bu məcburiyyətə gətirib çıxaran yol –

erkən evlilik yoludur. Hədəf onlar deyil, hədəf onları o yola yoldaş edən valideynlər və onları o yola yoldaş edən valideynlərə qarşı ictimai platforma yaratma əzmi olmayan düşünən təbəqəmizdir. Əzmləri, ictimai şüurları, cəsarətləri, möhkəm əqidələri olsaydı bu problem hüquqi yoldan əvvəl ictimai qınaq yolu ilə həll olunmuş olardı. Əksinə o düşünən təbəqə böyükçəlik ədasıyla yeni nəsələ kəs səsini deməyə cəsarəti çatır və səsini bu cür çıxarmaqla eşitdirir.

Düşünən təbəqəmiz ona görə susur ki, yarısı bu evliliyə vəsilədir, yarısı isə bu evliliyə vəsilə olanlardan ayıb edir. Amma ümumi mənzərə hamını iyrenc göstərir.

Onu bilirəm ki, o erkən evləndirilən hər 10 qızdan 5 nəfəri susacaq, ikisi gah boşanacaq, gah barışacaq, ikisi boşanacaq-boşadılacaq, biri isə "xəyanət inqilabı" edəcək.

Bu qədər boşanmalardan, xəstə uşaqlardan, təhsilsiz uşaqlardan, böyüyüb cinayətkar olan uşaqlardan, qan davalarından, qeyrət qırğından, xəyanət statistikasından dərs götürməyən bir xalq elə qaldığı gündən də pis gündə

qalacaq. Bu da başqa xalqlarda ümumi-statistik təsəvvür yaradacaq və hələ uzun müddət "göysətan", "pedofil", "vəhşi" kəlmələri süysünümüzə "peçat" olacaq.

Nə qədər ki, məktəb "təhsil ocağı" yox "qızlar bulağı" olacaq, nə qədər ki, buna sərt reaksiya vermə borcu olan təbəqə öz ətrafında, tanış-tunuşluğunda buna yol vermiş adamlardan "ayıb edib" susacaq biz, bax beləcə urvatsız xalq olmağa davam edəcəyik. Ziyalımızın ERROZİYASI da, korroziyası da, "morroziyası" da elə bu yuxarıdakılardan aydın olur.

Həmid SADIX

Kalinin ictimai məktəbinin müəllimi

ÜMİD VARMİ?

Uşaqlar bizim ümidimizdir, deyə düşünürdüm. Ta ki, uşaqların bir aynadan fərqsiz olduqlarını görəndə qədər.

Universitetə getmək üçün dayanacağına yaxınlaşmış Tiflis marşrut-kasını gözləməyə başladım. 39 dərəcəlik istidən hərərəti gicgahlarımda hiss edirdim artıq. Əsəblərim tamam tarıma çəkilməmişdi. Aşağı-yuxarı 5 dəqiqə sonra orta yaşlı bir ana və yanında bir oğlu (10 yaşında) və bir qızı (12 yaşında) ilə

dayanacağına yaxınlaşdı. İstidən tərələnə alınıp par-par parıldamağa başladıqdan bir az sonra nəhayət marşrut yolunu ta o biri ucunda görünməyə başladı. Bunun fərqi varan balaca qızcıqaz həvəsle tez anasına tərəf dönüb: "mama, olarmən qabaqda oturum? Nolar, nolar..." deməyə başladı. Ancaq məni şoka salan, hələ heç anası ağzını açmamış yanındakı özündən kiçik yaşda olan qardaşının dönüb, "kiri, sən qızsan, öl öldüyün yerdə. Mamam nə dedi o gün sənə?" deməsi oldu. Qanımda durdu.

O kiçik yaşda uşağın özünü bacısından sırf o qız olduğu üçün daha üstün görə bilməyəcək və üstəlik bir də buna görə öz bacısını təhqir edə bilməyəcək qədər məsum olduğu hər birimiz üçün aşkardır. Bəlkə də bura qədər hər birimizin üzündə saf bir gülümsəmə olub. Ancaq bir az üzərində düşündüyümüz zaman məsələnin ciddiliyinin insanı necə qorxutduğunu anlamayanların olacağı kimi, anlayacağına inandığım insanlar da var.

Onsuz da yetəri qədər bir-birini

əksildən, yetəri qədər bir-birinə küskün və ilk fürsətdə birilərinin birilərinə zərər vermək üçün fürsət axtardığı bir toplum olmuşkən, bəlkə bir ehtimal uşaqlardan ümidimiz hələ var ikən, belə cahilcə və pis fikirlərin onlara insafsızca yükləndiyini gördükdə, doğrusu nə gələcəyə, nə də uşaqlara ümidimizin qalacağını düşünürəm. Buğda əkilən qarğız biçə bilməyəcəyimizi hər kəs bilir. Bəs nifrət, ayrışçılıq, cinsiyyətçilik əkilənə biçməyi gözləyirsiniz?

Axı bir ana özü qadın ola-ola öz övladına necə cinsi ayrışçılıq aşılaya bilər; öz oğlunun gözləri qarşısında necə qızını sırf qız olduğu üçün oğlundan daha az söz haqqına sahibmiş kimi təsvir yarada bilər? Məgər bunun onların psixologiyasında necə bir iz buraxacağına dair heçmi bir düşüncəsi yoxdur?

Yaşadığımız zamanda uşaqlar artıq sadəcə bədən olaraq ölmürlər, ruhən və fikrən də ölürlər. Ona görə də bura qədər var olan problemdən söz açdıq, bir az da nə etməliyik, ondan söz edək.

Çoxmu çətindir fərqlilikləri sevdirmək, çoxmu çətindir səndən olmayanı da qucaqlamaq? Çoxmu çətindir uşaqların fikirlərini çirkəndirmək yerinə, onlara cinsiyyətçilik aşılamaq yerinə sevgi, hörmət və anlayış aşılamaq? Sadəcə yaşamağın, olduğu kimi yaşamağın, özün kimi yaşamağın dəyərini anlatmaq doğrudan da imkansızdırımı? Bu gün özü belə fərqi olmadan qız olduğu üçün alçaldığı bacısını sabahkı gün sevgi ilə, hörmət ilə bağrına basdığı görmək xoş olmazdı mı?

Həyat hamımıza bu məsumiyyətlə qalmağa fürsət vermədi bəlkə də, ancaq bu məsumiyyəti bizdən sonrakılara miras qoyacaq gücü verdiyindən əminəm. Ümid edirəm, sabahı ümid etməyə haqqımız olar. Sevgi ilə, hörmətlə qalın.

Elcan HACILI

Tbilisi Dövlət Universiteti, Tibb

fakültəsi

@mesyoeljan

FRİDRİX BODENŞTEDTİN “ŞƏRQDƏ MİN BİR GÜN” ƏSƏRİ GÜRCÜ DİLİNDƏ

Gürcü yazıçısı və tərcüməçisi Akaki Qelovani 1923-cü ildə anadan olmuşdur. 14 yaşında ikən onun ilk əsərləri dərc olunub. Mestiya Pedaqoji Texnikumunu bitirəndən sonra Tbilisi Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsində təhsilini davam etdirmişdir. 1953-cü ildən onun şeirləri, hekayələri və romanları müntəzəm şəkildə dərc olunmağa başlayır. İlk kitabı Henrix Heynenin “Seçilmiş lirikası”nın tərcüməsi 1954-cü ildə nəşr olunmuşdur. “Svan balladası” (1963), “Epiqramlar” (1966) şeirlər toplusu, “Külə dönmüş şöhrət” (1961), “Şopenin ürəyi” (1961), “İşıq sütunu” (1965), “Tetnuldı”, (1971), “Svanetinin ağ papağı” (1976) romanlar, hekayələr və sair əsərlər onun qələminə

məxsusdur. O, eləcə də İ.Höte, F.Şiller, H.Heyne, H.İbsen, S.Svayq, A.Qrifus, Apolonios Rodisel və başqalarının əsərlərini tərcümə etmişdir.

Onun dünya incəsənəti korifeyləri barədə yazdığı “Əbədi yaşar incəsənət” kitabı diqqətə layiqdir (1996). Akaki Qelovaninin şəxsi arxivi Milli Əlyazmalar Mərkəzində qorunub saxlanılır. Arxivi onun törəmələri 2009-cu ildə mərkəzə ianə ediblər. 1983-cü ildə onun tərəfindən geniş tərtib olunmuş “Mifologiya lüğəti” mühüm və çox vacib əsərdir. Burada müxtəlif dinlərlə əlaqədar məsələlər və terminlər asan və anlaşılıqlı dil ilə izah olunub. Bu kitab geniş oxucu kütləsi üçün və məsələ ilə maraqlanan insanlar üçün nəzərdə tutulub. Akaki Qelovani bir sıra esse,

oçerk, populyar broşuraların müəllifidir. Onun “Hucabi – Gürcü məbədi” hekayəsi beş dilə tərcümə olunmuşdur.

Akaki Qelovani 1996-cı ildə dünyasını dəyişmişdir.

Maraqlı haldır ki, onun gürcü dilinə tərcümə etdiyi və ön söz yazdığı tanınmış alman yazıçı və alimi Fridrix Bodenştedtin “Şərqdə min bir gün” əsəri 1965-ci ildə nəşr olunmuşdur.

Fridrix Bodenştedtin adı ilə sıx bağlı olan Azərbaycanın klassik şairi Mirzə Şəfi Vəzəh barəsində Akaki Qelovaninin kitabına yazdığı ön sözün azərbaycanlı oxucular üçün maraqlı olacağını nəzərə alaraq tərcümə edib sizin ixtiyarınıza verirəm.

Hörmətlə: Mirzə MƏMMƏDOĞLU

(Əvvəli ötən sayda...)

Hər halda bu toplunun müəllifi kimdir? Mirzə Şəfi, yoxsa Bodenştedt? Vaxt var idi ki, biliklilər fikirləşmədən sənə cavab verirdilər. Aydınlar ki, Bodenştedt. Doğrudan da onun bildirdiyinə görə və müasirlərinin şahadətnaməsi ilə bu şeirləri tərcümə etməyib, yazıbdır və ya da yenidən düzəltdir. Mirzə Şəfi şair olmayıb və nə də bir şey yazmayıb. Bu kəşf idi ki, bütün Avropa güzəştisiz ona inandı. Buna Şərq tarixinin A.Müller, A.Krımski kimi nüfuzluları da inandı. Bodenştedtin dostları, oxucuları inandı... Müller Mirzə Şəfini “Hanoverli alman” adlandırır, məşhur alim Krımski isə “Türkiyə və onun ədəbiyyat tarixi”nin I cildində aydın şəkildə nəql edir ki, “Bodenştedt isə nəinki tərcümə edib, onu yenidən düzəltdi... Belə ki, Mirzə Şəfinin onun toplusunda demək olar ki, heç nə qalmayıb”. Məşhur Sovet tədqiqatçısı Frans Şiller “Mirzə Şəfinin nəğmələri”ni “Bodenştedtin müstəqil əsəri kimi” hesab edirdi. Belə bir fikir ensiklopediyalara və məlumat kitabçalarına (Brokhauzun və Efronun, Qranatın ədəbi ensiklopediyalarına) daxil edilmişdir.

Fridrix Foxt və Maks Kox Mirzə Şəfinin nəğmələri formasında Şərq poeziyasının nümunəsini görən Bodenştedt “həddindən artıq populyar şair” kimi hesab edir və o, “Divan”ın bənzəri olaraq kitab yazdı.

Almaniyada Bodenştedt bu gün də Mirzə Şəfinin tərcüməçisi kimi çağırırlar: Puşkini və Hafizi tərcümə etdi, Mirzə Şəfinin nəğmələrini isə quraşdırdı və ya da yenidən düzəltdi. Mayerin ensiklopedik lüğətinin son nəşrində nəql edilir: “Bodenştedtin Şərq təminatlı həyatın moizəçisi “Mirzə Şəfinin nəğmələri” bizdə də və xaricdə də qeyri-adi uğurlara malik idi. Alman yazıçılar lüğətinin müəlliflər qrupu da demək olar ki, elə həmin fikirdədir: “Bodenştedtin ən mühüm poetik əsəri “Mirzə Şəfinin nəğmələri”dir ki, burada da fars xalq şairi Mirzə Şəfinin toplusundan qismən istifadə edib...”

Təbiidir ki, (lakin elmi deyildir) alman tədqiqatçıları bu günə kimi Bodenştedtin ruhunu narahat etməkdən çəkinirlər, öz həmvətənlərinin mübahisəsiz görkəmli xidmətinə kölgə salan cizgilər barədə susmağı üstün tuturlar.

Mirzə Şəfinin ləyaqətini qoruyan tədqiqatçılar o biri ifratçılığa varırlar. Onlar onu da nəzərə ala bilmədilər ki, Bodenştedtin özü tərəfindən öz kitabında Mirzə Şəfi şəxsiyyətinin aydın, geniş və vicdanlı xarakterizə olunmasına baxmayaraq müasirlərin elə özləri Mirzə Şəfinin simasını dumana bürüyüblər, bəzisi onun varlığını inkar etdi, bəzisi onu gürcü kimi qələmə verdi, bəzisi də onun Züleyxasını və Hafizin məhəbbətini də Bodenştedtdə yazdı. Belə ki, o, “Min bir gün”ün müəllifini heç yerdə söyləməyib və nə də təsdiqləyib. Odur ki, hər şey mistifikasiyaya imkanlar yaradırdı və hər şey Bodenştedtin başında çatladı.

Mirzə Şəfinin özünü isə bu olaylar az kədərləndirirdi və ya da tezliklə onun adının hansı müzakirə mövzusu olacağı heç ağıla da gəlməzdi. Tiflisdə oturub dərs deyirdi, nəgmə oxuyurdu, üzündən dadır və müdriklik qəlyanını tüstülədir.

1845-ci ildə gəncəli müdrik Tiflisdə müəllimliyin başını buraxır. Bu yeri ona Mirzə Fətəli Axundov güzəştə getmişdir və Gəncə qəza məktəbində elə həmin yerə təyin olunur, Gəncəyə getmək hər halda bir az gec, yalnız 1846-cı ildə baş tutur. Özünün ikinci doğma şəhəri Tiflisdən göz yaşları ilə ayrılır və bu vidalaşma geniş şeir ilə ölməzliyə çevrilir ki, şeir də belə başlayır və belə qurtarır:

*Sən ey Kür şəhəri, gözəl məkan,
Zənginsən günəşlə və meyvə bağlarınla!
Zənanlərin nazı ilə qəşəngləşirsən,
İgidlərin nərsilə qüdrətləşirsən,
Sən mənim kədərimin də, sevincimin də ümmənsən.
Faş edilmiş ləlsən – qəlbimin eşqi,
Qarşında diz çökərək, əlimdə piyalə
Səni tərənnüm etdiyimə şadam!*

(Sətri tərcümə)

Müsbətdə də şən olan gəncəli müdrikin qəlb Tiflisdə doğru çəkirdi. Güc-bəla üç il dözdü, 1850-ci ildə yəni onu Tiflisdə görürük və

ömrünün axırına kimi elə burada qalır. Tale yenə zarafat etdi: Bizim Nikoloz Barataşvili 1845-ci ildə, orada Mirzə Şəfinin təyin olunması sərəncamı artıq yazılmış olanda Gəncəyə yollandı və qəbri də elə orada qismətinə düşdü, gəncəli müdriki tale bizim paytaxtımıza tulladı və onun qəbri də elə buradadır. Təəssüf doğurucudur ki, bu böyük nəğməkarların əlaqələri barədə heç nə məlum deyil. Görünür, Mirzə Şəfi Tiflisin yüksək ictimaiyyətdə tamamilə tanınmış deyildi, yoxsa da Barataşvili hardasa onu xatırlayardı: Axı, Sayat-Novaya, Səttara, Cəfərə, Qöncə Bəyimə, başqa köhnə və təzə, naməlum, istərsə də görkəmli Şərq nəğməkarlarına qarşı belə canfəşan idi. Doğrudanmı, Mirzə Şəfinin müdriklik məktəbi nəzərdən kənar qaldı? Bəlkə Abovyan və Barataşvilinin tanışlığı kimi bunun da üzərinə zaman işıq salacaq?

Mirzə Şəfinin ömrünü başa vurmağı əhvalatını həmin dövrlər Tiflisdə olan Berje bizə nəql edir. Mədə iltihabından onsuz da əzab çəkən şairə sən demə, qulluqçu oğlan üzüm götürür. Bolluca da yeyir. Bu zaman onun dostu Mirzə Həsən qapını açır və onun əlindən yeyilməmiş üzüm salxımını qoparıb alır. “Nəyə görə məni ləzzətdən məhrum edirsən?” - qəlbini sınımış müdrik ondan soruşur. “Ona görə ki, bu sənə ola bilsin ki, həyatın bahasına başa gəlsin!” “Sonra neyləyirəm həyatı?” - Sən demə, Mirzə Şəfi deyib - “Məgər az acılandım və az əzab çəkdim? Necə deyərsən, böyük fərqi olar, əgər iki-üç il yenə yaşasam və səfeh gənclərə müdriklik öyrətsəm, bu da daha heç kimə lazım deyil?” Bu cür fəlsəfi dialoqdan sonra şairin halı pis olur, canına bərk titrətmə düşür və gecəyarısı dünyasını dəyişir. Yeyilməmiş son üzüm salxımı əbədi əlçatmaz ideal rəmzi olaraq qaldı. Bu, 1852-ci il noyabrın 17-də baş verdi. O, müsəlman qəbiristanlığında dəfn olunmuşdur. Və “Kavkaz” qəzetində heç kim nekroloq da dərc etməyib. Bu zaman Tiflisdə “Mirzə Şəfinin nəğmələri”nin gözəl alman nəşri əldən-ələ gəzirdi ki, onun üz qabığında da gəncəli müdrikin portreti məğrurcasına əks olunmuşdur. Ölümünün şöhrətini haqladı və onu başqaşı oğurladı...

Mirzə Şəfinin ilhamverici mənbəyi onun aydın şüuru və bir həqiqət olaraq həssas məhəbbəti, elə qadın məhəbbəti idi. İlk dəfə Gəncə xanının qızı Züleyxanı sevirdi. Bu məhəbbət nakam idi. Xanım qızını xana əvə verirdi. Doğrudur, nişanlısını Mirzə Şəfi gizlicə götürüb qaçdı, lakin yolda fırtınaya düşdülər. Bir kəndə sığındılar, burada onları tanıdılar və xana xəbər göndərdilər. Zavallı gəncəli Romeo və Cülyettanı həmişəlik olaraq bir-birindən ayırdılar. İkinci məhəbbəti Hafizə ilə daha bəxtəvər oldu, halbuki çox qısa. Bu iki qadın şairin ilham mənbəyi idi. Üçüncü dəfə artıq uşaqlı dul qadın aldı, dünyadan övladsız köçdü. “Divan”ın müəllifi kimi Hafiz ilham verdi, “Min bir gün”ün müəllifinin fantaziyası Mirzə Şəfini oyatdı.

Oxucu görür ki, Bodenştedtin bu şeirlərə görə elə olimpiyaçılarından üzr istəyəyi bir şey yoxdur, halbuki Höte Hafizin Mirzə Şəfidən böyük olduğu qədər Bodenştedtdən böyükdür. Vaxtilə o vicdansızlıq etməyib, gəncəli müdrikin şöhrətlənməsi üçün enerjisini əsirgəməyib. “Min bir gün”ü və məşhur şeirlər toplusunu ona bağlayıb. Nə qədər az istedadlı olmayan şairin adı heç kimin diqqətə yetirməməsi üzündən unudulub! Bodenştedtin Tiflisə gəlişindən öncə və buradan gedəndən sonra bütün səkkiz ay ərzində şairin ölümünə kimi nə qədər qiymətli şeir itib. Demək mümkündür ki, Bodenştedt Piqafetanın Magellana etdiyi xidməti Mirzə Şəfiyə etmişdir. Başlıcası, qəhrəmanlıq işi və əsərlərinin xilas edilməsidir.

Əgər Bodenştedt öz şöhrətinin ən yaxşı hissəsinə görə Mirzə Şəfiyə minnətdardırsa, Mirzə Şəfi də ona özünün hay-küylü adına görə minnətdar olmalıdır. Xilas edib, əla da tərcümə etməsindən başqa Avropa kitab saxlanclarına, ensiklopediyalara saldı. Və onu da etdi ki, hansını da ki, onsuz da şən-şöhrətə layiq olanlar buna nail ola bilmirlər.

İkinci tərəfdən Bodenştedt Mirzə Şəfi qarşısında bir növ Ekermanın rolunda çıxış edir, bütün bir sıra məsələlərdə onun diqqətə layiq fikirlərini nüsxələyir və bizə əmanət edir.

Buna görə də hər halda bizə “müqəddəsləşdirilmiş” Bodenştedtin plagiatlığı, onun eqoist məqsədləri, mənfəətpərəstliyi və özünün “bu cür nəşə bir şey yazma bilməməsinin” sübutu barədə həddini aşmış söhbət bir növ ənənəvi və qədirbilməzlik kimi görünür. Müşahidəçi və istedadlı tədqiqatçılar - Seyidzadə, Rəfil, Yenikolopov və başqalarının əsərlərində bu cür tələbkarlıq özünü bürüzə verir. Sadə könüllü və işbaz böyük şairin yaxşı tərcüməsini yarıda da bilməzdi, bu, mübahisəli deyildir. İstedadsızdan qanadlı söz uzaq düşür. Bodenştedt poetik istedad və fantaziyadan məhrum deyildir. Onun “Ləzgi qızı Ada” poeması tanınan bədii əsərdir və onun bir çox şeiri heç də pis deyildir. Başqa nə olmasa da, bizim əlimizdə onun “Kaz-beqi”, “Terek”, ayrı-ayrı bədii təsvirlər vardır ki, bunların da müəllifini istedadsızlıqda qınaya bilmərik.

Tədqiqatçılar plagiatın bir əsas sübutu olaraq onu gətirirlər ki, Bodenştedtin “Nəğmələrinin” olduğu rezonans, özünün poetik irsində olmayıb. Bu doğrudur. Hötenin ölkəsində öz şeirləri ilə özünü göstərmək heç də asan olmayıb. Orta əsrlərin Şərq əsərləri ilə halə saçan alman nəğməkarlarını şərabla və qadınla çox maraqlandırılmasına özünəməxsusluqla əks-səda verirdi, öz-özlüyündə uğurlar üçün daha artıq əsas yaradırdı. Heyne ki, kitablardan deyil, eləcə də həyatın dərinliyindən gəlib, lakin Heyne də ilk dövrlər oxucunun daha artıq diqqətini cəlb etməyib.

Bodenştedtin poetik istedadı daha çox “Mirzə Şəfinin nəğmələri”ndə özünü bürüzə verdi. Bu öz-özlüyündə öz əsərini yaratmaq istedadının olmamasını sübut etməyə yararlı olmaz. Dünyaya ədəbiyyat tarixi bir çox nümunə bilir ki, yazıçının dərya qədər yazılarında bir janr və ya bir-iki əsəri onun adını məşhurlaşdırır, qalanlar isə unudulmağa məhkumdur. Swift, Şatobrian, Servantes, Andersen, Abati Prevonu... xatırlamaq kifayətdir.

Tədqiqatçılar Bodenştedtin bəyanatını kəskin qarşıladılar: Mirzə Şəfi bu nəğmələrinə görə məna minnətdar olmalıdır. Qeyd edildiyi kimi, bir tərəfdən onun belə bəyanat verməyə haqqı vardı. Nəlayiq iş o idi ki, sonralar hər şeyi özününkü olduğunu bəyan etdi. Və qazandıqı hörməti də itirdi. Çətin təsəvvür olunasıdır ki, ümumiyyətlə, vicdanlı şair bu cür çirkin addımı niyə atdı. Rus tərcüməçisi Naum Qrebnov da düşüncələrə dalıb: “Bilmirəm, Bodenştedt nə məcbur etdi ki, özünün “ifşaedici” bəyanatını verdi: Bəzi azadlıq, tərcümə zamanı ki, buraxdı, nəğmələrin qeyri-adi uğuru, yoxsa azdırma, heç kim mənimlə mübahisə edə bilməz, deyir”. Düşünürük ki, hər üç səbəbi vardır. Mübahisəsiz: Hanoverli şair nəyi demək istəyirdi, lakin nəyisə demək istədiyindən artıq dedi.

Buna görə də Bodenştedtin hakimi Şərq və Qərb poeziyasını, onların mənasını, formasını, məğzini hər iki şairin irsi ilə yanaşı söyləyə bilməlidir. Və sonra şərhlərdə hər şeyə aydınlıq gətirməlidir.

Bu təhlil vacibdir. Müəyyən olduğu kimi, “Nəğmələrin” bir çox sətri və bəzi şeir də, giriş barəsində heç nə deməyə, Mirzə Şəfinin olmamalıdır. Artıq bu şeirlərin quruluşu, məğzi, Avropa poeziyasına xas olan üsul, Mirzə Şəfidən az gözlənilən kəlmələr, müqayisələr bundan xəbər verir. Belədir, məsələn, gürcü qadınlarının trakiyalılar ilə müqayisəsi, “Məni təqsirləndirirsən, ey dost”, “Təskinlik”, “Qara dənizin nəğmələri”, Şərq müdrikiyinin Qərb interpretasiyaları. Qara dənizdə Mirzə Şəfi olmayıb, gəmidə oturan şairin gürcü qızı ilə vidalaşdığı şeirlər də onun olması mümkün deyildir.

Demək olar ki, hər yeni nəşrə Bodenştedt yeni şeirlər daxil edirdi. Hardan alırdı? Məgər yalnız özü ilə apardığı dəftərdən? Onda niyə bir dəfəlik tərcümə etməyib? Bu çirkin sualdır.

“Tiflis” şeirində alman şairin əli aydınca görünür. Alman orijinalı Azərbaycan və rus dilinə tərcümə olunana nisbətən genişdir. Reyn və Elbadan söhbətin gətirdiyi yerlər və bəzi başqa ətraflı düşünmə tərzində mübahisəsiz alman şairindir. Sonra, heç kim deyə bilməz ki, bu zəif şeirlərdir.

Bəzi şeirdə, görünür, Mirzə Şəfinin müdrik fikri, fəqət mehvrə olaraq istifadə edililib. Aydınlar ki, bu, Mirzə Şəfinin ləyaqətini alçaltmır. (Davamı gələnlərdə...)

TBİLİSİDƏ ETİRAZLARA SƏBƏB OLMUŞ RUSİYALI PRAVOSLAV KOMMUNİST KİMDİR?

Qavrilov gürcüstanlı spikerin kreslosunda oturmağa cəhd edib və bu, hakimiyyətə qarşı onsuz da qəzəbli olan cəmiyyət üçün “son damla” olub. O kimdir və onun çıxış etdiyi Parlamentlərarası Pravoslav Assambleya nə ilə məşğul olur?

İndiyə kimi az tanınan rusiyalı deputat, eyni zamanda kommunist və fəal xristian haqqında nəyə görə yazdığımızı anlamaq üçün bu məsələyə gətirib çıxaran hekayəni bilmək lazımdır. O aşağıdakılardan ibarətdir.

ÖN HEKAYƏ

İyunun 21-i səhər erkən polis xüsusi təyinatlıları Tbilisidə parlament binasının qarşısında axşam saat 7-dən davam edən çoxminlik etiraz aksiyasını dağıdıb.

Jurnalistlərin qiymətləndirmələrinə əsasən, etiraz aksiyasında ən azı 30 min insan iştirak edib. Aksiya siyasətçilər tərəfindən təşkil edilməyib, lakin burada müxalifət partiyalarının liderləri və ictimai fəallar iştirak ediblər.

Etirazçıların əsas tələbi daxili işlər nazirinin və dövlət təhlükəsizliyi xidmətinin rəhbərinin, həmçinin baş nazirin və parlament spikerinin istefası olub. Nümayişçilər bir neçə dəfə parlamentə hücum etməyə cəhd ediblər və bundan sonra polis rezin güllələrlə atış açılıb, gözyaşardıcı qazdan və su şırnaqlarından istifadə edib.

Xəsarət alanları təcili tibbi yardım

maşınları aparıb. Yaralananların və həbs edilənlərin sayı yüzlərlə olub. Bir neçə nümayişçi gözünü itirib.

Etiraz çoxdan yetişsə də və cəmiyyətin hakim “Gürcü arzusu” və şəxsən onun lideri, milyarder Bidzina İvanişvilinin siyasətindən dərin narazılığı ilə bağlı olsa da, küçə aksiyalarının bilavasitə səbəbi Rusiya dövlət dumasının deputatı Sergey Qavrilov olub.

İyunun 19-da Tbilisidə Parlamentlərarası Pravoslav Assambleya açılmalı idi. Nəyə görə assambleyanı açmaq hüququ rusiyalı deputat Qavrilova verilmişdir. Və nəyə görə o, iclası Gürcüstan parlamentinin sədrinin kreslosunda oturaraq açırdı.

Bu hadisə Gürcüstan cəmiyyəti üçün sanki “son damla” oldu. Əvvəlcə hiddətlənmiş parlament müxalifəti iclas zalını tərk etdi, daha sonra parlament çoxluğunun nümayəndələri etirazlarını bildirdilər. Hərçənd, hakimiyyət dərhal Qavrilovun Gürcüstan spikerinin kreslosunda oturmasını protokol xətası kimi qələmə versə də, proses artıq başlamışdı və minlərlə insan Tbilisinin küçələrinə çıxdı.

SERGEY QAVRİLOV KİMDİR?

Sergey Qavrilov 2007-ci ildən bəri Kommunist Partiyasından Rusiya parlamentinin deputatıdır. Buna qədər o, üç dəfə RF Dövlət Dumasında deputatlığa namizəd olub, lakin uğur qazana bilməy-

ib. Rusiya parlamentinin aşağı palatasına seçildəndən sonra Qavrilov Dövlət Dumasının informasiya siyasəti, informasiya texnologiyaları və rabitə üzrə komitəsinin sədri, sonradan isə nəqliyyat üzrə komitənin rəhbərinin müavini oldu.

Qanunvericilik aktlarının hazırlanmasında Qavrilov fəal iştirak etmir, buna görə də, Rusiyanın özündə belə onu az adam tanıyır.

Rusiya mediasının yazdığına görə, bir müddət öncə Qavrilov Parlamentlərarası Pravoslav Assambleyasının sədri olub. İyunun 20-də Gürcüstan parlamentinin qarşısına çıxanları hiddətləndirən o olub ki, Qavrilov əvvəllər Abxaziyanın müstəqilliyinin tərəfdarı olub.

Qavrilov Rusiya-Gürcüstan müharibəsində iştirakını inkar edir:

“Düşünürəm ki, biz yalnız turizmə və biznesə deyil, mədəniyyətə də töhfələrimizi verməliyik, – o, rusiyalı jurnalistlərə deyib. – Eləcə də, Gürcüstan mediasında yayılmış yalan xəbərlərə də münasibət bildirmək istəyirəm. Qavrilov heç vaxt Abxaziya ərazisində hərbi əməliyyatlarda iştirak etməyib. Bu yalandır”.

Lakin 2008-ci ildə Qavrilov başqa rusiyalı deputatlarla birgə Abxaziyanın və Cənubi Osetiyanın müstəqilliklərinin tanınmasına səs verib.

PARLAMENTLƏRARASI PRAVOSLAV ASSAMBLEYA NƏDİR?

Sergey Qavrilovun Gürcüstan parlamentində iclasında çıxış etdiyi Parlamentlərarası Pravoslav Assambleya 1993-cü ildə Yunanistan parlamentinin təşəbbüsü ilə yaranıb. Buraya 25 ölkənin, o cümlədən Gürcüstanın, Ermənistanın, Ukraynanın, Rusiyanın, Belarusun və ABŞ-in nümayəndə heyətləri və deputatları daxildir.

Assambleyanın əsas vəzifələrindən biri, onun saytında göstəriləyi kimi, “pravoslavlığın Avropa İttifaqının çərçivəsində yeni Avropa reallığının formalaşmasında əhəmiyyətli və zəruri siyasi, mədəni və dini özünüifadə rolunun təbliği”dir.

Ötən illərdə assambleya öz iclaslarını Afinada, Salonikidə, Qahirədə, Soçidə və digər şəhərlərdə keçirib. Lakin onların pravoslavlığa necə real təsir göstərdikləri məlum deyil.

Tbilisidə bu cür tədbirin keçirilməsi ilk dəfə idi ki, planlaşdırılmışdır.

Mənbə: JAMnews

TEZ-TEZ İSTİFADƏ OLUNAN ÜMUMİ BMT TERMİNLƏRİ

Benefisiar (Beneficiary) – Layihədən/programdan və yaxud hər hansı bir fəaliyyətdən faydalanan şəxs və/və ya bir qrup şəxs.

Vətəndaş Cəmiyyəti (Civil Society) – Sosial, siyasi və iqtisadi sahələrdə fəaliyyət göstərən, fəaliyyətləri rəsmi və qeyri-rəsmi qaydalar və qanunlarla tənzimlənən mütəşəkkil və ya təşkilatlanmamış fərdlər və qruplar. Vətəndaş cəmiyyəti dinamik, çoxtəbəqəli perspektivlər və dəyərlərdən ibarət olan bir sərvət təklif edir və özünü ictimai sahədə ifadə etməyə çalışır.

İstehlak Qiyməti İndeksi İQİ (Consumer price index CPI) – Həyatın dəyəri indeksi kimi də tanınan bu əmsal tipik istehlak mallarının qiymətlərindəki dəyişikləri ölçür. Hökumətlər qiymətləri toplayaraq indeksi tərtib edirlər.

Desentralizasiya (Decentralization) (mərkəzləşdirmə) – Səlahiyyətlərin mərkəzi dövlət səviyyəsindən daha aşağı səviyyəli strukturlara və ya təşkilatlara ötürülməsi.

Effektivlik / Effektivlik (Effectiveness) (nəticə baxımından) – Programın icrası nəticəsində arzu olunan dəyişikliklərə və məqsədlərə nə dərəcədə nail olunduğunu göstərir.

Səmərəlilik (Efficiency) – Qarşıya qoyulmuş məqsədlərə resurslardan nə dərəcədə minimum istifadə etməklə nail olunduğunu göstərir. Programın icrası üçün resurslardan necə istifadə edildiyini ifadə edir.

Bərabərlik (Equality) – Nəzərdə tutulan əhali qrupunda hamıya və ya hər şeyə eyni münasibət prinsipi.

Ədalətli yanaşma (Equity) – Müəyyən olunmuş və qəbul edilmiş dəyərlər əsasında hamıya ədalətli yanaşma prinsipi.

Dəyərləndirmə / Qiymətləndirmə (Evaluation) – Fəaliyyətin (prosesin) münasibliyi (aktuallığı), gedişatı, səmərəliliyi, effektivliyi və təsirinə sistemli dəyərləndirilməsi.

İdarəetmə (Governance) – Ölkənin işlərini bütün

səviyyələrdə idarə edərək siyasi, iqtisadi və inzibati səlahiyyətlərdən istifadə. Neytral bir anlayış olan idarəetmə mürəkkəb mexanizmlər, proseslər, münasibətlər və institutlardan ibarətdir ki, onların vasitəsilə vətəndaşlar və qruplar öz maraqlarını ifadə edir, öz hüquqlarından istifadə edir və öhdəliklərini yerinə yetirirlər.

Demokratik idarəetmə / Yaxşı idarəetmə (Democratic governance / Good governance) – Kollektiv problemlərin həlli üçün zəruri resursların ayrılması və idarə edilməsi məsələlərini həll edir; xarakterik xüsusiyyətlərinə iştirak, şəffaflıq, hesabatlılıq, qanunun aliliyi, səmərəlilik və bərabərlik aiddir.

Ev təsərrüfatı (Household) – Eyni yaşayış yerindən istifadə edən, gəlirlərini və sərvətlərini tam və ya qismən bir araya gətirib paylaşan, habelə müəyyən mallar və xidmətləri, əsasən yaşayış yeri və ərzağı, kollektiv surətdə istehlak edən insanlardan ibarət olan kiçik qrup.

İnsan kapitalı (Human capital) – Təhsil və təlim sahələrinə qoyulmuş sərmayələr hesabına əldə edilmiş bilik və bacarıqlar.

İnsan hüquqları (İH) (Human rights (HR)) – Milliyyətindən, irqindən, etnik mənsubiyətindən, cinsindən və ya dinindən asılı olmayaraq insanların sadəcə insan olduqları üçün malik olduqları hüquqlar.

Məcburi köçkün (IDP Internally displaced person) – Ölkə daxilində köçürülmüş şəxs qaçqınlarla eyni səbəblərə görə öz yurdunu tərk etməyə məcbur olan, lakin beynəlxalq sərhəd keçməyən şəxsdir.

Məntiqi çərçivə (Logical Framework (Logframe)) – kompleks layihələrin cədvəl formasında aydın və anlaşılıq

mənimsənilməsinə şərait yaradan program/layihənin tərtibi və təkmilləşdirilməsi metodu.

Rəsmi İnkişaf Yardımı (Official development assistance (ODA)) – Rəsmi İnkişaf Yardımı hökumət tərəfindən inkişaf etməkdə olan ölkələrə əsas etibarilə iqtisadi inkişaf və rifahı dəstəkləmək məqsədilə güzəştli şərtlərlə təqdim edilən grant və ya kreditləri nəzərdə tutur.

Autorsinq (Outsourcing) – (təşkilatın fəaliyyəti üçün zəruri olan xidmətlərin (məs., mühasibat, tərcümə) göstərilməsinin müqavilə əsasında kənar şəxs və ya təşkilatlara həvalə edilməsi).

Portfolio (Portfolio) – Portfolio bir program rəhbərinin nəzarəti altında olan (və əsasən bir-birilə əlaqəli olan) layihələr və proqramlar dəstini nəzərdə tutur.

Yoxsulluq (Poverty), Gəlirə əsasən yoxsulluq (Income poverty) – Maddi vəsait çatışmazlığı nəticəsində fərdin və ya ev təsərrüfatının öz ilkin ehtiyaclarını ödəmə imkanlarının məhdudlaşdığı bir vəziyyətdir. İlkin ehtiyaclar mədəniyyətdən asılı olaraq müəyyən edilir ki, maddi vəziyyətin müxtəlif səviyyələrinə uyğun şəkildə gəlirə əsasən yoxsulluğun nisbi formalarını göstərmək olsun.

Tədqiqat və layihələndirmə (Research and development (R&D)) – Bilik bazasının artırılması və bu biliklərdən yeni əməli işlər üçün istifadə etmək məqsədilə aparılan sistemli yaradıcı fəaliyyət.

Nəticəyə Əsaslanan İdarəetmə (Results Based Management RBM) – İşin uğurlu icrasına, son məhsulun, nəticələrin və təsirlərin əldə edilməsinə yönəldilmiş idarəetmə strategiyası.

HAQQIN SÖZÜ – SÖZÜN HAQQI

30 İYUN 2019-CU İL/ №012 (92)

YeniYOL

yeni_yol@mail.ru

İCTİMAİ QƏZET

«Yeni Yol» sənəqədarlığına məxsusdur

qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur

BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİNDƏN NƏ ALIRIQ VƏ NƏ SATIRIQ?

Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ) Gürcüstanın ixrac bazarının onluğundadır. Statistika Xidmətinin məlumatına görə, BƏƏ-yə ilin ilk 5 ayı ərzində 40.145 milyon dollarlıq məhsul ixracı həyata keçirilib. İllik artım 166.6%-dir. Təkcə may ayında BƏƏ-yə ixrac ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 3 dəfə artıb.

2019-cu ilin mayında ixrac 12 milyon dollar təşkil edib, 2018-ci ilin mayında bu göstərici 3,9 milyon dollar idi.

İdxala gəldikdə isə, 2019-cu ilin mayında ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 13,5 milyon dollardan 12,2 milyon dollara qədər azalıb.

“BusinessPressNews” BƏƏ-yə ən çox satdığımız və aldığımız məhsulların 5-liyini təqdim edir.

2019-cu ilin yanvar-may aylarında Gürcüstandan BƏƏ-yə ən çox ixrac edilən minik avtomobili olub. Avtomobillərin ixracı 30,3 milyon dollar təşkil edib. Daha sonra 3,8 milyon dollarla işlənmiş və ya yarım işlənmiş, yaxud tox şəkildə olan qızıl yer alıb. 3-cü yerdə elektron inteqral sxemlər və mikro qurğular durur. Onların ixracı 1,3 milyon dollar təşkil edib. 4-cü yerdə yeni, soyudulmuş və ya dondurulmuş qoyun və keçi ətidir, ixracı 605 500 dollar təşkil edib. 5-ci yerdə isə 471 700 dollarla bahalı metaldan hazırlanmış saatlar durur.

2019-cu ilin yanvar-may aylarında idxal olunan ən böyük məhsul qrupu, mobil şəbəkə və ya başqa kabelsiz şəbəkələrə aid telefonlar da daxil olmaqla telefon aparatlarıdır. Bu məhsulun idxalı 28,3 milyon dollar təşkil edib. Daha sonra 2,6 milyon dollarla minik avtomobilləri, 3-cü yerdə isə traktor, minik, yük və xüsusi təyinatlı avtomobil hissələri və qurğuları gəlir, onların idxalı 1,5 milyon dollar təşkil edib. 4-cü yerdə istismar olunmuş avtomobil hissələridir ki, idxalı 1,3 milyon dollar təşkil edib və beşliyi idxalı 1 milyon dollar təşkil edən bütün və bütün məhsulları tutub.

RUSİYALI TURİSTLƏR GÜRCÜSTANDA NƏ QƏDƏR PUL XƏRCLƏYİR?

Rusiya prezidenti Vladimir Putin Gürcüstanı uçurları müvəqqəti olaraq qadağan edib. Qadağa iyulun 8-dən qüvvəyə minəcək. Qeyd olunan qadağa artıq vətəndaşlar və biznes sektoru tərəfindən müxtəlif kampaniya və aktivliklərə başlamaq üçün səbəb olub. Gürcüstan Rusiyadan gələn turistlərin azalması hansı nəticəni verəcək. Bu haqda artıq söhbətlər gedir. Ancaq qeyd edilməlidir ki, xərclərə görə rus turistlər ən sonuncu yeri tuturlar.

Milli Turizm Administrasiyasının göstəricilərinə əsasən, 2018-ci ildə Gürcüstanı səfəri zamanı ən çox (3,541 ləri) İspaniyadan gələn turistlər pul xərcləyib. Daha sonra 3,189 ləri ilə Birləşmiş Krallıqdan gələn turistlər ikinci yeri tutur. 3-cü yeri 3,047 ləri ilə ABŞ-dən səfər edən turistlər, 4-cü və 5-ci yerləri isə 2,868 və 2,719 ləri ilə Qətər və BƏƏ-dən Gürcüstanı səfər edən turistlər tutur.

Çox pul xərcləyən turistlər onluğuna İtaliya (2,504 ləri), Səudiyyə Ərəbistanı (2,500 ləri), Fransa (2,459 ləri), İsrail (2,407 ləri) və Polşa (2,183) daxildir.

Siyahı 20 ölkəni əhatə edir

və Rusiya siyahıda sonuncu yerdədir. Rus səyahətçilərin orta xərci 1,326 ləri təşkil edib ki, bununla da Rusiya Türkiyə (923 ləri), Ermənistan (540 ləri) və Azərbaycandan (385 ləri) irəlidedir.

Rusiya prezidentinin açıqlamasına görə, uçuşların məhdudlaşdırılması məqsədi Rusiyanın milli maraqlarının qorunması və Rusiya vətəndaşlarının təhlükəsizliyinin müdafiəsidir. Belə ki, Putin ölkənin turizm operatorlarına göstəriş verib ki, qadağa dövründə Gürcüstan istiqamətində turistik paketlər satmasınlar. Putin həmçinin Gürcüstanda müvəqqəti olan Rusiya vətəndaşlarının geri qaytarılması haqqında Nazirlər Kabinetinə tapşırıq verib.

GÜRCÜSTANDA ORTA AYLIQ ƏMƏKHAQQI NƏ QƏDƏRDİR?

Bu ilin birinci rübündə Gürcüstanda orta aylıq əməkhaqqı 1092,7 ləri təşkil edib. Bu barədə Gürcüstanın Milli Statistika İdarəsinin hesabatında bildirilib. İllik müqayisədə orta aylıq əməkhaqqı 33,5 ləri artıb.

Hesabat dövründə ən yüksək orta aylıq əməkhaqqı 1894,3 ləri olmaqla maliyyə və sığorta sahəsində qeyd alınıb. Əməkhaqqının yüksək olduğu ikinci sahə peşə, elmi və texniki fəaliyyət (1799 ləri), üçüncü isə informasiya və kommunikasiya sahəsi (1751,8 ləri) olub.

Yanvar-mart aylarında Gürcüstanda iqtisadiyyatın əksər sahələrində kişilərin orta aylıq əməkhaqqı qadınlara nisbətən yüksək olub. Belə ki, qadınların orta aylıq əməkhaqqı 876,1 ləri, kişilərin isə 1294,1 ləri təşkil edib.

TBİLİSİ AZƏRBAYCAN TEATRINDA “ƏR VƏ ARVAD” NÜMAYİŞ ETDİRİLİB

İyunun 19-u Heydər Əliyev adına Tbilisi Dövlət Peşəkar Azərbaycan Dram Teatrında görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəyovun “Ər və arvad” musiqili komediyasının premyerası keçirilib. Yeni qurulmuşda təqdim edilən tamaşanın rejissoru teatrın bədii rəhbəri Turqay Vəlizadə, rəssamı Aleksandre Slovinski, xoreografi Ana Samsonadzedir.

Rolları teatrın aktyorları Binəli İslamoğlu, Mariana Məmmədova, Azər Musaoğlu, Aidə Tağıyeva, Fazil Bayramov və Mənzər Sadıqova canlandırıblar.

RUSİYA GÜRCÜSTANIN ƏN BÖYÜK TİCARİ TƏRƏFDAŞIDIR

İxrac baxımından Gürcüstanın ən böyük ticari tərəfdaşı Rusiyadır. Milli Statistika Xidmətinin göstəricilərinə əsasən, 2019-cu ilin yanvar-may aylarında Rusiyanın ümumi ixracdakı hissəsi 14,9% idi.

Cari ilin yanvar-may aylarında Rusiyaya ixrac 218 657.0 min ABŞ dolları təşkil edib. Bu, ötən ilin analoji dövrü ilə müqayisədə 27,9% çoxdur. Rusiyaya ixrac göstəricisi 2018-ci ilin yanvar-may aylarında 171005.9 min dollar təşkil edib.

2019-cu ilin yanvar-may aylarında Gürcüstanda məhsullar üzrə xarici ticarət dövriyyəsi 4 959.4 milyon ABŞ dolları təşkil edib və ötən ilin müvafiq dövrünün göstəricisindən 1,1 faiz çoxdur.

Statistika Xidmətinin göstəricisinə görə, qeyd olunan dövrdə ixrac 14,2% artıb və 1 466.7 milyon ABŞ dolları təşkil edib, idxal isə 3,6% azalıb və 3 492.8 milyon ABŞ dolları təşkil edib.

GÜRCÜSTANIN TURİZMDƏN GƏLİRİ ARTIB

Bu ilin yanvar-may aylarında Gürcüstan beynəlxalq turizmdən 1,1 milyard ABŞ dolları məbləğində gəlir əldə edib. Bu barədə Gürcüstanın Milli Turizm Administrasiyası məlumat yayıb.

Bildirilib ki, bu, ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 101 milyon dollar, yaxud 9,8% çoxdur.

Təkcə bu ilin may ayında isə Gürcüstanın xarici turizmdən gəliri 281 milyon dollar təşkil edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 35 milyon dollar, yaxud 14,2% çoxdur.

Təsisçi:

“Gürcüstan Gənclərinə Yardım və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər Musaoğlu
Yayım Direktoru:
Hacı Bəkiroğlu
Qrafik dizayn:
Elsevər Əhmədov

ÜNVAN: Qardabani şəh., Kolxoz küç. 4
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
EMAIL: yeni_yol@mail.ru

Redaksiyaya gələn əlyazmalar geri qaytarılmır və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.